

д-р Марија Гошева-Ковачевиќ

Научен соработник
УКИМ, Земјоделски институт - Скопје
Одделение за агробизнис, економија и рурален развој
16 Македонска бригада бр.3А, 1000 Скопје
Тел: +389 2 3230910
Фах:+389 2 3114283
e-mail: m.kovachevikj@zeminst.edu.mk

Академски квалификации**2021. – Докторска дисертација, општествени науки**

УКИМ, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје
„Управување со ресурсите и нивното влијание врз соцоекономската состојба на руралните домаќинства во Република Македонија – студија на случај во Полошки и Пелагониски Регион во Република Македонија“

2012. – Магистерска работа, агроекономија

УКИМ Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
„Анализа на успехот во работењето на производителите на јаболка во Пелагонискиот регион“

1999. – Дипломска работа, лозаро-овоштарство

УКИМ Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје

Научно и стручно усовршување

2023. „Креирање на одржлива култура преку образование на возрасни“, ERASMUS+, Пенагос, Шпанија.

2021. „Обука за Агро туризам“, ERASMUS+, Рамалес де ла Викторија, Кантабрија, Шпанија.

2021. „Обука за одржлив туризам во заштитени подрачја – Обука за утрешнината“, ERASMUS+ Key Action, EUROPARC Federation.

2019. „Управување со руралниот туризам и агротуризмот“, Aris Formazione E Ricerca, ERASMUS+, Перуца, Италија.

2012. „Обука за земјоделски задруги во млечната индустрија на Универзитетот во Мисури“, Универзитет на Мисури, САД, (Cochran Fellowship Program of the USDA).

2010. „Обука за советодавен систем во земјоделството во земјите од Западен Балкан“, ТЕМПУС проект: Вмрежување на западно-балканските земји за зајакнување на руралното советодавство преку реформи во наставните програми, Скопје.

2009. „Обука на обучувачи одговорни за обука на потенцијалните корисници на ИПАРД“, Support to IPARD preparation project (SIPP), Europe Aid.

2007. „Обука за креирање политики и мониторинг на буџет“, CRPM Центар за истражување и креирање политики, Скопје.

2007. „Концептот на циклусот на политики и негово значење за развојот на земјоделскиот сектор“, КАРДС Темпус проект за политики: Балканска иницијатива во земјоделскиот сектор за градење капацитети – BASIC, Сараево.

2006. „Ефикасност и раст во земјоделството на транзициските економии“ (EGATE), Институт за земјоделска економија Прага (VUZE), Лајбниц-Институт за земјоделски развој во Централна и Источна Европа (IAMO).

2003. „Логичка рамка во планирањето на проектниот циклус“, Vakakis international S. A., Атина, Грција.

2002. „Информациска технологија, раст и продуктивност“, Универзитетот Хохенхајм, Германија.

2002. „Пазарот го поттикнува развојот: теорија и квантитативна анализа“, Универзитет Хохенхајм, Германија.

2002. „Рурална социологија во земјите во развој“, Универзитет Хохенхајм, Германија.

Научни интереси

Агроекономија
Рурален развој

Останати научни и стручни активности

2021. Советник за изработка на „Прирачник за одржливо производство на мед и други пчелни производи“ на ЈГПБР Меден исток-Кочани.

2020-2021. Координатор на активност за „Воспоставување на Внатрешен контролен систем за следење на правилата за исполнување на условите за користење на Сертификатна марка за Одржливо произведен мед и други пчелни производи“, на ЈГПБР Меден исток – Кочани.

2020. Техничка поддршка на ЈГПБР Меден исток-Кочани во подготовка на апликација „Пријатели на пчелите“ за национален натпревар за зелени идеи, организиран од АРНО во соработка со Фондот на браќата Рокфелер (Rockefeller’s Brothers Fund) од САД.

2020. Елаборат за верификација на установата за обука на ЈГПБР Меден исток-Кочани.

2019-2020. Координатор за подготовка на Прирачник и видео материјали за „Алтернативни методи за контрола на крлежот (*Varroa destructor*) во пчелните семејства“ во рамки на Програмата за зачувување на природата во Северна Македонија – фаза 2 (ПЗП), проект на Швајцарската агенција за развој и соработка (SDC), координиран од Фармахеми Скопје.

2019-2020. Правила за користење на сертификатна марка - Одржливо произведен мед и други пчелни производи, на ЈГПБР Меден исток – Кочани.

2019-2020. Правила за користење на сертификатна марка – Одржливо произведен ориз на Здружението на граѓани Јадрена група за одржливо производство на ориз – Оризова братимка, Чешиново, Чешиново-Облешево.

2019-2020. Советник за подготовка на Минимални услови за квалитет и својства на одржливо произведениот ориз.

2019. Техничка поддршка на здружението ЈГОПО Оризова братимка, во подготовка на апликација „Биосмарт ориз“ за натпревар за зелени идеи, организиран од АРНО, во соработка со Фондот на браќата Рокфелер (Rockefeller’s Brothers Fund) од САД.

2019. Изготвување на Поседна програма за образование на возрасни „Пчелар за основно пчеларство на одржлив начин“ за верификација во ЈУ Центар за образование на возрасните – Скопје.

2013. Публикација „Рурална економија“ подготвена во рамки на проектот „Вмрежување на западно-балканските земји за зајакнување на руралното советодавство преку реформи во наставните програми“, ТЕМПУС.

2012. Учесник во изготвување на студијата „Ефектот од финансиската поддршка на земјоделството во Република Македонија 2006 – 2011“, финансирана од Агенцијата на САД за Меѓународен развој (УСАИД), AgBiz Program, изработена од Епицентар Интернационал ДООЕЛ Скопје.

2010. Учесник во изготвување на студијата „Влијанието и ефектите од програмата за субвенции на македонското земјоделство“, финансирана од Агенцијата на САД за Меѓународен развој (УСАИД), AgBiz Program, изработена од

Епицентар Интернационал ДООЕЛ Скопје.

2010. Учесник во изготвување на студијата „Проценка на корелацијата помеѓу продуктивноста на примарните земјоделски производители и перформансите на извозот на агробизнисот“ финансирана од Агенцијата на САД за Меѓународен развој (УСАИД), AgBiz Program, изработена од Епицентар Интернационал ДООЕЛ Скопје.

2010. Учесник во изготвување на „Студија за дефинирање на земјоделски производи со потенцијал за заштита во Вардарски Плански Регион“, изработена од Епицентар Интернационал ДООЕЛ.

2009. Учесник во изготвување на студијата „Assessment of the Regulation & Practices in Personal Income Tax Collection from Farmers and Gatherers in Republic of Macedonia“, финансирана од Агенцијата на САД за Меѓународен развој (УСАИД), AgBiz Program, изработена од Епицентар Интернационал ДООЕЛ Скопје.

2005. „Нов закон за вино и промени во трговските односи со ЕУ“, меѓународен фонд за развој на земјоделството – ИФАД и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Научни и стручни проекти

2023. „Истражување на социоекономската состојба кај младите во руралните средини во С. Македонија“. Проект на Земјоделски институт - Скопје, финансиран од УКИМ, координатор.

2022. “EIT Food Start-Up Awareness Event, 2021”, Форум за „Паметно земјоделство – иднина на земјоделството и руралниот развој“ и обука за „Почетни бизниси во дигиталното земјоделство“. Проект на Земјоделски институт – Скопје, финансиран од EIT Food, единица на Европскиот институт за иновации и технологии поддржан од Европската Унија, координатор.

2022. „Медовината како иновативен производ во пчеларството и винарството“. Проект на Земјоделски институт – Скопје, финансиран од општина Гази баба, координатор.

2021. „EIT Food Start-Up Awareness Event, 2021, Форум и обука за адаптација кон климатските промени и можности за start-up бизниси во земјоделството“. Проект на Земјоделски институт – Скопје, финансиран од EIT Food, единица на Европскиот институт за иновации и технологии поддржан од Европската Унија, учесник.

2020 – 2021. “Erasmus+project: Agro-Tur-MK2.0 (2019-1-MK01-KA104-060044)”. Проект на Балканија за развој на Агротуризмот, учесник.

2018 – 2021. „Програма за зачувување на природата во Македонија - Фаза 2, (ПЗП)“. Проект на Швајцарската агенција за развој и соработка, координиран од Фармахем, Скопје, учесник.

2013 - 2014. „Почувствувај го здравиот рурален живот“. Проект на ФФРМ, финансиран од програмата ИПА за прекугранична соработка помеѓу Република Македонија и Албанија, координатор.

2011 – 2013. „Проект за поддршка на земјоделските здруженија во Република Македонија“. Проект на ФФРМ, финансиран од Шведската агенција за меѓународен развој и соработка (SIDA), координатор.

2010 – 2013. „Вмрежување на советодавните услуги на западно балканските земји преку реформи во курикулумот“. Проект на ФФРМ, финансиран од програмата TEMPUS на Европската Унија, учесник.

2008 – 2009. „Застапување на земјоделците во процесот на приближување на македонското земјоделство кон заедничката земјоделска политика на Европската унија“. Проект на ФФРМ, финансиран од USAID, преку Институтот за одржливи заедници, координатор.

2004. „Поддршка за анализа на земјоделската политика“. Проект финансиран од ЕУ, управуван од Европската агенција за реконструкција и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, учесник.

2002 – 2004. „Институционална поддршка на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство“. Проект финансиран од ЕУ, управуван од Европската агенција за реконструкција и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, учесник.

2001-2004. „Проект за рехабилитација и реструктурирање на наводнувањето“. Проект на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, финансиран од Светска банка, учесник.

2001-2005. „Кредитна линија ИФАД-Проект за рурална рехабилитација на јужните и источните региони“. Проект на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, спроведуван преку Инвест банка АД Револвинг Кредитен Фонд, учесник.

Научни публикации

[1] Anakiev, B., Jakimovski, J., Gjoshеva Kovachevikj, M., The development of the agriculture and the village in independent Macedonia, *International Symposium for agriculture and food (Proceedings)*, Skopje, Macedonia, 932-943 (2012).

- [2] Dimitrov, L., Gjamovski, V., Popovska Stojanov, D., Gjosheva Kovachevikj, M., Impact of the economic crisis on the apple production price in the Republic of North Macedonia, *Works of the Faculty of Agriculture and Food Sciences, University of Sarajevo*, LXVII, 135-144 (2023).
- [3] Dimitrov, L., Gjosheva Kovachevikj, M., Kjosev, S., International markets effect on rice prices in the Republic of North Macedonia, *Journal of Agricultural, Food and Environmental Sciences*, 76, 20-27 (2022).
- [4] Dimitrov, L., Gjosheva Kovachevikj, M., Kjosev, S., International markets impact on wheat prices in the Republic of North Macedonia, *Works of the Faculty of Agriculture and Food Sciences, University of Sarajevo*, LXVII, 113-126 (2022).
- [5] Dimitrov, L., Gjosheva Kovachevikj, M., Popovska Stojanov, D., Andonov, S., Kjosev, S., Andonov, B., The influence of international markets on barley prices in the Republic of North Macedonia, *XIV International Scientific Agriculture Symposium „AGROSYM 2023”* Jahorina, Bosnia and Herzegovina, (2023).
- [6] Dimitrov, L., Gjosheva Kovachevikj, M., Popovska Stojanov, D., Nedelkovski, D., Influence of the economic crisis to the production price of wine grapes in the Republic of North Macedonia, *XIII International Scientific Agriculture Symposium “AGROSYM 2022”, Faculty of Agriculture - Sarajevo (Proceedings)*, Jahorina, Bosnia and Herzegovina 1258-1264 (2022).
- [7] Dimitrovski, T., Andov, D., Andreevska, D., Gjosheva Kovachevikj, M., Atanasovska., K., The weed and weedy rice impact on direct seeded rice production in North Macedonia, *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, 28, 598-605 (2022).
- [8] Gjosheva Kovachevikj, M., Approximation of Macedonian agriculture and rural development to European Common agricultural policy, *International Scientific Conference: The global economic crisis and the future of European integration*, Niš, Serbia, 513-528 (2013).
- [9] Gjosheva Kovachevikj, M., Dimitrov, L., Economic optimization of the apple investment and growing system alternatives in Republic of Macedonia, *Fifth International Scientific Agricultural Symposium, Agrosym (Proceedings)*, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, 977-982 (2014).
- [10] Gjosheva Kovachevikj, M., Dimitrov, L., Popovska Stojanov, D., Analyzing the rural poverty in the Republic of North Macedonia across diverse income compositions, *XIV International Scientific Agriculture Symposium „AGROSYM 2023”* Jahorina, Bosnia and Herzegovina, (2023).
- [11] Gjosheva Kovachevikj, M., Dimitrov, L., Popovska Stojanov, D., The structure of rural households' income in North Macedonia - A case study in Polog and Pelagonija, *Agro-knowledge Journal*, 24, 117-131 (2023).
- [12] Gjosheva Kovachevikj, M., Dimitrov, L., Popovska Stojanov, D., Martinovska Stojcheska A., Factors influencing rural youth migration in North Macedonia, *Agro-knowledge Journal*, 25, 2, 111-125 (2024).
- [13] Gjosheva Kovachevikj, M., Gorgievski, B., Economic diversification of rural households in the Republic of Macedonia;

Agrosym (Proceedings), *VII International Scientific Agriculture Symposium*, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, 2658-2664 (2016).

[14] Gjosheva Kovachevikj, M., Gorgievski, B., Influence of gender equality on sustainable development of villages in the Republic of Macedonia, *VIII International Scientific Agriculture Symposium, Agrosym (Proceedings)* Jahorina, Bosnia and Herzegovina, 2390-2395 (2017).

[15] Gjosheva Kovachevikj, M., Ilieva, V., Arsov, S., Introducing sustainable rice production to improve environmental and socio-economic conditions in Kochani valley, *Journal of Agriculture and Plant Sciences, JAPS*, 18, 9-23 (2020).

[16] Gjosheva Kovachevikj, M., Kovacev, G., Risteski, H., Conditions and perspectives of financial lending in Macedonian agriculture and rural development, *Fourth International Agronomic Symposium, Agrosym (Proceedings)* Jahorina, Bosnia and Herzegovina, 1137-1142 (2013).

[17] Gjosheva Kovachevikj, M., Martinovska-Stojcheska, A., Economic analysis of apple production in Macedonia: the case of Pelagonia Region, *International Symposium for agriculture and food (Proceedings)* Skopje, Macedonia, 943-953 (2012).

[18] Gjosheva Kovachevikj, M., Popovska Stojanov, D., Dimitrov, L., Determining the impact of certain rural resources on household Income: case study in North Macedonia, *IV International Symposium for Agriculture and Food ISAF 2022 (Book of abstracts)*, Ohrid, North Macedonia, 34 (2022).

[19] Gorgievski, B., Gjosheva Kovachevikj, M., Centralized and decentralized approach to economic development policy with particular emphasis on the Republic of Macedonia, *International Scientific Conference: The financial and real economy: toward sustainable growth*, Nis, Serbia, 513-528 (2014).

[20] Gorgievski, B., Gjosheva Kovachevikj, M., Rural economic development strategy through priority rural sectors in the Republic of Macedonia, *VII International Scientific Agriculture Symposium, Agrosym (Proceedings)*, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, 2610-2615 (2016).

[21] Gorgievski, B., Gjosheva Kovachevikj, M., Model of regional development through rural areas as rural economic development poles: case of the Republic of Macedonia, *VIII International Scientific Agriculture Symposium, Agrosym (Proceedings)*, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, 2379-2383 (2017).

[22] Mitrushev, I., Spaseva, B., Andreevska, D., Andov, D., Gjosheva Kovachevikj, M., Glatkova, G., Assessment of seed viability in long-term stored *Oryza sativa* L. accessions after more than a decade, *Agro-knowledge Journal*, vol. 24, no. 4, 207-219 (2023).

[23] Mrdalj V., Gjosheva Kovachevikj, M., Popovska Stojanov, D., Dimitrov, L., Foreign trade and trade competitiveness in agri-food products between the Republic of Srpska (Bosnia and Herzegovina) and North Macedonia, *Agro-knowledge Journal*,

25, 2, 139-158 (2024).

[24] Popovska Stojanov, D., Gjosheva Kovachevikj, M., Dimitrov, L., Janeska Stamenkovska, I., Martinovska Stojcheska, A., Rural development policies towards empowering of young farmers: a case study in southeastern North Macedonia, *XII International Symposium of agricultural sciences, AgroReS (Book of abstracts)* Trebinje, Bosnia and Herzegovina, (2023).

[25] Spaseva, B., Mitrushev, I., Andreevska, D., Andov, D., Simeonovska, E., Gjosheva Kovachevikj, M., Effect of orgalife fertilizer on some quality properties of the seed and growth potential of two rice varieties (*Oryza sativa* L.) Cultivated in North Macedonia, *II Balkan Agriculture Congress*, Edirne, Turkey, (2021).